

Anka Vidovič-Miklavčič, Mladina med nacionalizmom in katolicizmom. Pregled razvoja in dejavnosti mladinskih organizacij, društev in gibanj v liberalnem - unitarnem in katoliškem taboru v letih 1929-1941 v jugoslovanskem delu Slovenije.

Ljubljana: Studentska organizacija Univerze v Ljubljani, Knjižna zbirka Krt; 89, 1994, XXVI, 265 strani.

Avtorica je za objavo pripravila oz. preuredila svojo doktorsko tezo. Delo je rezultat večletnega raziskovanja mladinskih gibanj v Sloveniji. Vidovič-Miklavčičeva se je v knjigi omejila na prikaz razvoja mladinskih gibanj v liberalnem in klerikalnem taboru v tridesetih letih. Izpuščeno je mladinsko gibanje v socialističnem in komunističnem gibanju, ki je že bilo deležno delne osvetlitve.

Avtorica je svoje delo razdelila na dva dela. Ločnica je poletje 1935. Od uvedbe diktature do poletja 1935 so liberalci nemoteno delovali, torej tudi njihove mladinske organizacije. Od poletja 1935 so oblast v Sloveniji prevzeli klerikalci. Posledica je bila tudi razcvet njihovih mladinskih organizacij.

Prikaz dela mladinskih organizacij v prvem obdobju je začela z liberalnim taborom. V njem je bilo delo seveda najbolj razvito, saj jih ni oviral režim. Sokol je bila ena od organizacij liberalnega tabora. Nekdaj narodnobudiljska organizacije se je prelevila v režimsko organizacijo s ciljem vzgoje v duhu unitarizma. Najpomembnejša organizacija liberalnega kmečkega gibanja je bila Zveza kmečkih fantov in deklet. Njenemu delu je posvečenega veliko prostora. Prikaz mladinskih gibanj v liberalnem taboru zaključuje besedilo, posvečeno podmladku Jugoslovanske nacionalne stranke.

Klerikalce je zelo prizadela prepoved njenih organizacij. Po ukinitvi Orla je SLS skušala mladino organizirati v krožkih Prosvetne zveze. Vendar je bila Prosvetna zveza leta 1933 prepovedana in SLS je bila prisiljena iskati nove poti delovanja. Zato se je usmerila v utrjevanje dela v Katoliški akciji. Vidovič-Miklavčičeva ugotavlja, da je SLS ravno s Katoliško akcijo uspela ohraniti vpliv med mladino.

Leta 1935 so se klerikalci vrnili na oblast. Položaj notranjega ministra je Korošču omogočil, da je obnovil nekatere organizacije SLS. Kmalu po prevzemu ministrstva je obnovil Prosvetno zvezo. SLS je bila del vsedržavne JRZ.

Med najpomembnejšimi deli JRZ sta bili mladinski organizaciji Zveza fantovskih odsekov in Zveza dekliških krožkov. Seveda so obstajale še druge katoliške mladinske organizacije npr. Mladinska kmečka zveza, Slovenska dijaška zveza in Zveza katoliških dijakov. Delu z mladino se je posvečal tudi krščanskosocialni del katoliškega tabora. Najpomembnejše je delo v okviru Jugoslovanske strokovne zveze in Krščanske delavske mladine.

Liberalni tabor je v drugi polovici tridesetih let predstavljal nevladajoči pol slovenske politike. Najpomembnejša in najštevilčnejša mladinska organizacije v tej skupini je bila Zveza kmečkih fantov in deklet. Tej organizaciji se je uspelo odtrgati od JNS in Pucljevih kmetijcev. ZKFid se je v drugi polovici tridesetih let cepila na pristaše JNS, mačkovce in ljudskofrontnike. Opozoriti pa je potrebno tudi na odmik od unitarističnega razumevanja narodnega vprašanja. Avtorica je obdelala tudi druge liberalne mladinske organizacije, kot so bile organizacije JNS (Omladina) in desničarske organizacije, ki so bile skrajno nacionalistične.

Avtorica v svojem delu ni obdelala študentskega gibanja, saj je njegov razvoj prikazal že Slavko Kremenšek. Študentje so omenjeni le kot sodelavci, ki delujejo v mladinskih, kmečkih in prosvetnih organizacijah.

Delo, ki ga je opravila Anka Vidovič-Miklavčič, je bilo zelo zahtevno. Oteževalo ga je pomanjkanje arhivskega gradiva. Avtorica je bila prisiljena uporabiti predvsem veliko število časnikov in časopisov, kar je v določenem pogledu oviralo in omejevalo raziskavo. Kljub vsemu je dolgotrajno raziskovanje prineslo zelo uporabne podatke, saj je generacija, ki je odraščala v tridesetih letih, usodno zaznamovala naslednje desetletje.

Bojan Balkovec

Mednarodni kulturno-zgodovinski simpozij Modinci 1994

25. srečanje zgodovinarjev petih sosednjih dežel je udeležence spet zbralo na kraju, kjer se je vse začelo. Razpotegnjena vasica v panonskem delu Štajerske, prizorišče zgodovinske bitke proti Turkom 1. avgusta 1664, je štiri dni gostila nad